

Retningslinjer for tildeling av støtte fra UiBs budsjettpost for åpen publisering

1. Hvilken type open access-publisering kan motta støtte?

Spørsmålet er om midler fra budsjettposten kun skal brukes til betaling av forfatteravgift i rene open access-tidsskrift, eller om også hybridpublisering kan motta støtte. Støtte til hybridpublisering vil gi langt flere forskere mulighet til å publisere sine arbeider open access, men slik støtte vil innebære at midlene avsatt til budsjettposten må økes betraktelig. Hybridpublisering gjør det mulig å publisere open access i de mest prestisjetunge tidsskriftene, for eksempel i Nature. Mittelmarkgruppens anbefaling var at hybridpublisering skulle støttes av budsjettposten. «Av hensyn til den varierende publiseringspraksis i UiBs fagmiljøer, mener arbeidsgruppen at det er viktig at hybridtidsskriftene omfattes av den foreslåtte prøveordning.»¹

I Forskingsmeldingen 2013 står det: «Prinsipielt mener regjeringen at all forskning som er helt eller delvis offentlig finansiert, skal være åpent tilgjengelig. Prinsippet skal likevel ikke komme i konflikt med forskernes akademiske frihet til å velge de faglig foretrukne publiseringskanalene»² Hybridpublisering innebærer med andre ord at åpen publisering er mulig uten å komme i konflikt med friheten til å velge publiseringskanal.

Hovedargument mot hybridpublisering er at det innebærer dobbeltbetaling. Det betales allerede penger til utgiver gjennom tidsskriftabonnement. Støtte til hybridpublisering øker dermed utgiveres fortjeneste.³ Hvis målet er å redusere utgifter og få større kontroll over institusjonenes mediebudsjett, så oppnås dette ikke ved å støtte hybridpublisering. Hvis det er et ønske om å få kontroll over utgifter ved publisering, er det nødvendig å følge opp med en klar politikk for å redusere abonnementsutgiftene. Tanken er at støtte til åpen publisering da etter hver erstatter utgifter til tidsskriftabonnementer. For at dette skal være mulig må en stor andel av vitenskapelige artikler være tilgjengelig open access.

Vi ser for oss flere alternative løsninger:

- a) Hybridpublisering støttes ikke som en del av ordningen.
- b) Forfatterbetaling i hybridtidsskrifter dekkes kun i de tilfeller der UB, i samarbeid med CRISTin, inngår avtaler med utgivere om lavest mulig pris per artikkel.
- c) Kun en andel av forfatterbetaling i hybridtidsskrifter dekkes, for eksempel 10 000 kroner.⁴
- d) Kun å dekke hybridtidsskrifters om har en lavere forfatterbetaling, for eksempel 10 000 kroner. En slik begrensning vil ekskludere de dyreste tidsskriftene. Samtidig er det ofte slik at de dyreste tidsskriftene er de med høyest prestisje og impact.

¹ Gjennomgang av Universitetet i Bergens ordninger med open access - innstilling fra arbeidsgruppen (2011), s.15.

² Meld. St. 18, s. 37.

³ Reed Elseviers årsrapport for 2012 viser en fortjenestemargin på 37,8 %. Med dagens pundkurs utgjør dette ca. 6,6 milliarder NOK: http://reporting.reedelsevier.com/media/119927/reed_elsevier_ar_2012.pdf

⁴ Litt over prisen på forfatterbetaling i de fleste rene åpne tidsskrift.

- e) En mulighet er å avvente støtte til hybridpublisering til et år ut i prøveperioden. Da vil man få mer tid til å forhandle om avtaler med utgivere og opparbeide et erfaringsgrunnlag med en budsjettpost til støtte for åpen publisering.

Utfordringen med å støtte kun noen tidsskrift eller kun deler av betalingen er at det trolig vil innebære mer tungvint administrasjon enn å velge en løsning som passer for alle.

Forslag:

- a) *Det gis støtte til forfatterbetaling i open access-tidsskrifter. Tidsskrift må være registret i Directory of Open Access Journals (DOAJ), eller dokumentert innmeldt for å defineres som et open access-tidsskrift.*

Eller:

- b) *Det gis støtte til forfatterbetaling i open access-tidsskrifter og tradisjonelle tidsskrifter som tilbyr hybridpublisering. Tidsskrift må være registret i Directory of Open Access Journals (DOAJ), eller dokumentert innmeldt for å defineres som et open access-tidsskrift. Hybridpublisering innebærer at enkeltartikler i tradisjonelle tidsskrifter frikjøpes open access. Støtte til hybridpublisering er avhengig av egne avtaler mellom bibliotek og utgiver. Ta kontakt med biblioteket for mer informasjon.*

Eller:

- c) *Det gis støtte til forfatterbetaling i open access-tidsskrifter. Tidsskrift må være registret i Directory of Open Access Journals (DOAJ), eller dokumentert innmeldt for å defineres som et open access-tidsskrift. I tillegg kan det gis støtte på inntil 10 000 kroner til forfatterbetaling tradisjonelle tidsskrifter som tilbyr hybridpublisering. Hybridpublisering innebærer at enkeltartikler i tradisjonelle tidsskrifter frikjøpes open access.*

Eller:

- d) *Det gis støtte til forfatterbetaling i open access-tidsskrifter. Tidsskrift må være registret i Directory of Open Access Journals (DOAJ), eller dokumentert innmeldt for å defineres som et open access-tidsskrift. I tillegg kan det gis støtte til hybridpublisering hos tradisjonelle tidsskrift som har forfatterbetaling på 10 000 kroner eller mindre. Hybridpublisering innebærer at enkeltartikler i tradisjonelle tidsskrifter frikjøpes open access.*

Det må kunne gis unntak fra registrering i DOAJ fordi de har et etterslep på registrering av nye tidsskrift.

Hvis alternativ b eller d velges bør en liste over aktuelle tidsskrift legges ved retningslinjene.

2. Hvilke utgifter kan dekkes?

Fondet skal gi støtte til dekning av utgifter til forfatterbetaling. Dette må komme helt klart frem i retningslinjene. Det gis støtte til dekning av *Article Processing Charges (APC)* og *Article Submission Charges (ASC)*. Kravet må være at det kun gis støtte til artikler som blir akseptert. Budsjettposten dekker hele utgiften til forfatterbetaling. Det finnes eksempler på at institusjon kun dekker deler av utgiften, og forfatter resten. Eventuelt at avgiften deles mellom institusjoner basert på

forfatterandel. Dette kan imidlertid bli komplisert å administrere, og for å lette administrasjon foreslås det derfor at budsjettposten i utgangspunktet brukes til å dekke hele forfatteravgiften. Det skal ikke gis støtte til å dekke andre kostnader ved publisering enn forfatteravgiften.

Forslag:

- a) *Det gis støtte til å dekke forfatteravgift (Article Processing Charges og Article Submission Charges) for artikler som blir akseptert for publisering i open access-tidsskrift. Det gis ikke støtte til andre utgifter ved publisering (fargestrykk, illustrasjoner, stort omfang og lignende). Som regel dekkes hele forfatteravgiften.*

Eller:

- b) *Det gis støtte til å dekke forfatteravgift (Article Processing Charges og Article Submission Charges) for artikler som blir akseptert for publisering i open access-tidsskrift og i hybridtidsskrifter. Det gis ikke støtte til andre utgifter ved publisering (fargestrykk, illustrasjoner, stort omfang og lignende). Som regel dekkes hele forfatteravgiften.*

Eller:

- c) *Det gis støtte til å dekke forfatteravgift (Article Processing Charges og Article Submission Charges) for artikler som blir akseptert for publisering i open access-tidsskrift. I tillegg kan det gis støtte på inntil 10 000 kroner til publisering i hybridtidsskrifter. Det gis ikke støtte til andre utgifter ved publisering (fargestrykk, illustrasjoner, stort omfang og lignende).*

3. Forfattertilhørighet

Korresponderende forfatter må ha tilhørighet til Universitetet i Bergen som ansatt eller student. Kilde for bestemmelse av tilhørighet vil være Universitetets ansattkatalog og Felles studentsystem.

Forslag:

Korresponderende forfatter må ha tilhørighet til UiB som ansatt eller student. Dette må fremkomme i artikkelens angivelse av forfatters institusjonstilhørighet. Det stilles ikke krav til stillingsomfang.

4. Ekstern finansiering

Skal artikler publisert uten ekstern finansiering prioriteres? Mittelmarkgruppens anbefalte at: «Forskere må ha mulighet til å søke støtte fra slike avsatte midler om de har ekstern finansiering eller ikke».⁵ Argumentet for å ekskludere ekstern finansiering er at det ofte vil være mulig å innarbeide dekning av forfatteravgift i prosjektmidler. I Forskningsmeldingen 2013 står det at regjeringen vil: »be Forskningsrådet legge inn mulighet for at publiseringsavgiften knyttet til åpen-tilgangspublisering i vitenskapelige tidsskrift aksepteres som end el av ordinære prosjektsøknader.»⁶ Per i dag er ikke ekstern finansiering av forfatteravgift ved åpen publisering

⁵ Anbefaling VIII.

⁶ Meld. St. 18, s. 30.

godt nok innarbeidet, og en slik ekskludering vil derfor kunne føre til en skjevfordeling i støtte, så vel som komplisere administrering av tildelinger. Det letteste administrativt er å gi støtte uavhengig av ekstern finansiering, men å påpeke overfor søkere at dette er en mulighet som bør vurderes først.

Forslag:

- a) *Det gis støtte til forfatterbetaling uavhengig av ekstern finansiering. Det anbefales imidlertid at eksternt finansierte prosjekter dekker utgiftene til forfatterbetaling der dette er mulig. Dette er noe som bør innarbeides i prosjektsøknaden.*

Eller:

- b) *Det gis som utgangspunkt kun støtte til forfatterbetaling der det ikke finnes eksterne prosjektmidler. Eksternt finansierte prosjekter bør vanligvis dekke utgiftene til forfatterbetaling hvis dette er mulig. Dette er noe som bør innarbeides i prosjektsøknaden. Det kan gis unntak hvis det finnes gode argumenter for likevel å gi støtte.*

Gode argumenter i punkt b kan være at det ikke er søkt om dekning av forfatterbetaling på forhånd, og dermed ikke avsatt penger til dette.

5. Type publikasjoner

Det mest vanlige har vært å gi støtte til vitenskapelige artikler. Det er også vitenskapelig artikler som er nevnt i Forskningsmeldingen. Det finnes imidlertid i økende grad andre typer publikasjoner, for eksempel bøker, som tilbyr åpen publisering mot betaling av forfatteravgift. Målet med fondet er å støtte åpen publisering innenfor ulike fagområder. Støtten bør derfor ikke ekskludere vitenskapelige publikasjoner som ikke er artikler.

Forslag:

Støtten er i utgangspunktet ment til dekning av forfatterbetaling av vitenskapelige artikler. Det kan også søkes om støtte til betaling av forfatteravgift av annet vitenskapelig materiale, som for eksempel bøker, konferanseartikler og datasett der det finnes gode løsninger for dette.

6. Kvalitetssikring

Det må stilles krav til kvalitet på tidsskrift og andre publiseringskanaler som kan motta støtte fra fondet.

Forslag:

Publiseringskanal må være på nivå 1 eller 2 hos NSD, eller dokumentert innmeldt.

7. Egenarkivering

Arkivering i institusjonens åpne forskningsarkiv sikrer langtidslagring og synliggjøring av publikasjonene ved institusjonen (UiBs websider).⁷ I tillegg er dette et viktig administrativt

⁷ Blant annet Webometrics

redskap for å få oversikt over UiBs åpne publisering. Dette gjelder spesielt for hybridpublisering, der det per i dag ikke finnes muligheter til å få en fullstendig oversikt.

Det er et krav at artikkelen registreres i forskningsdokumentasjonssystemet CRISStin og at den der lastes opp i fulltekst for videre tilgjengeliggjøring og arkivering i UiBs åpne publiseringsarkiv BORA og synliggjøres på UiBs websider. Opplasting gjøres senest ved publiseringstidspunktet.

8. Åpen lisens

Det er et argument at open access skal bety at publikasjonen ikke bare er åpent tilgjengelig for å lese og laste ned til privat bruk, men at den også kan viderebrukes på forskjellige måter. For å oppnå dette må publikasjonen tilgjengeliggjøres med en åpen lisens (for eksempel *Creative Commons*).⁸ Eksempler på typer viderebruk som er viktig for institusjon og forfatter er mulighet til arkivering i et åpent forskningsarkiv og gjenbruke materialet i digitale kompendier og i forelesninger. Utfordringen med å kreve dette er at mange utgivere som tilbyr open access per i dag ikke tilbyr en slik lisens, enten på grunn av manglende kunnskap, eller bevisst. Fordelen med å stille et slikt krav er at det vil gjøre utgivere og forfattere mer bevisste. Ved betaling av et en avgift for å publisere bør det være mulig å sette denne typen krav til utgiver.

Forslag:

- a) *Det er et krav at publikasjonen tilgjengeliggjøres med en åpen lisens.. En slik lisens vil gi mulighet for viderebruk av publikasjonen, for eksempel arkivering i UiBs åpne forskningsarkiv.*

Eller:

- b) *Det anbefales at publikasjonen tilgjengeliggjøres med en åpen lisens. En slik lisens vil gi mulighet for viderebruk av publikasjonen, for eksempel arkivering i UiBs åpne forskningsarkiv.*

9. Søknadsprosess

Forslag:

Det må søkes om støtte på skjema som finnes på Universitetsbibliotekets nettsider (lenke). Det er ingen søknadsfrist. Universitetsbiblioteket behandler søknadene fortløpende. Det vanlige vil være å søke før artikkelen sendes inn til vurdering. Unntaket er de tilfeller der det eksisterer en avtale mellom UB og utgiver som innebærer at behandling og betaling skjer automatisk.

Setningen om unntak innebærer at UB inngår avtale med utgiver om forhåndsbetaling (mest aktuelt for BioMed Central). I så tilfelle må informasjon om hvilke utgivere/tidsskrifter som er unntatt regelen legges ved retningslinjen.

10. Betaling

⁸ Creative Commons lisenser:

Utbetaling kan enten skje ved at forfatter legger ut og sender faktura, eller ved at utgiver sender faktura direkte til UB/UiB, avhengig av avtaler og rutiner hos utgivere. Kravet må være at søknaden er godkjent og artikkelen er akseptert for publisering.

Forslag:

Utbetaling skjer etter at søknad er godkjent, artikkelen er akseptert og når UB har mottatt faktura fra utgiver. Ved avtale med utgiver (for eksempel BMC) foregår denne prosessen automatisk.

11. Tidsfrister

Forslag:

Budsjettrammen for åpen publisering ved UiB har i utgangspunktet en prøveperiode på tre år. Dette innebærer at alle søknader må være behandlet innen [dato]. Frist for siste utbetaling årlig vil kunne skje [] for å komme med i det årlige budsjettet.

12. Antall publikasjoner

Skal det være restriksjoner på antall publikasjoner eller beløp som kan motta støtte per forfatter/institutt/enhet? Dette er noe som vil komplisere administrasjon av fondet. Forslaget er at dette ikke blir inkludert i retningslinjene for fondet, og at det heller kan tas opp igjen som en del av evalueringen hvis det viser seg noen forfattere, institutt eller enheter får tildelt en overveldende stor del andel av midlene fra budsjettposten.

13. Frikjøp i ettertid

Støtte vil i all hovedsak gjelde for publikasjoner som er sendt inn og akseptert fra dato for opprettelsen av fondet. Spørsmålet er likevel om fondet kan ha tilbakevirkende kraft ved at eldre publikasjoner kan frikjøpes open access? Dette kan for eksempel være aktuelt hvis en artikkel får stor oppmerksomhet, eller dersom en søknad avslås fordi midlene det året er brukt opp. Vil det da være mulig å søke dekning til den samme artikkelen året etterpå?

Forslag:

- a) *Det er ikke mulig å søke om dekning av tidligere publiserte artikler. Dette kan for eksempel være aktuelt hvis en søknad tidligere er blitt avslått fordi midlene i budsjettposten er blitt brukt opp.*

Eller:

- b) *Det er mulig å søke om dekning av tidligere publiserte artikler. Dette kan for eksempel være aktuelt hvis en søknad tidligere er blitt avslått fordi midlene i budsjettposten er blitt brukt opp.*

14. Retningslinjene

- a) *Retningslinjene vil bli løpende evaluert av Forskningsadministrativ avdeling, Økonomiavdelingen og Universitetsbiblioteket. Årlige evalueringer vil sendes til og godkjennes av Forskningsutvalget.*

- b) Retningslinjene vil kunne endres underveis hvis det viser seg hensiktsmessig i forhold til løpende evalueringer. Dette vil ikke påvirke søknader som er under behandling.*
- c) Avgjørelser kan ikke påklages, men vil dokumenteres i rapporteringen.*
- d) I velbegrunnede tilfeller kan Universitetsbiblioteket innvilge søknader selv om ikke alle krav er oppfylt. Dette gjelder kun hvis det viser seg at retningslinjene slår urimelig ut.*